

Škola pro udržitelný život

Zdeňka Jičínská (ed.)

ŠKOLA

V REGIONU,

REGION

VE SKOLE

 lipka
EDIČNÍ CENTRUM

Základní myšlenky programu ŠUŽ

Vážené paní učitelky, páni učitelé,
kolegové z oboru vzdělávání i další čtenáři,

držíte v rukou útlou brožurku, která si klade na svůj rozsah poměrně honosný cíl – inspirovat. Shrnuje informace z realizací několika školních komunitních projektů a je doplněna o další texty. Zdánlivě je tedy poněkud nehomogenní, ale všechny texty sjednocuje především jedna společná myšlenka – výuka zaměřená na region.

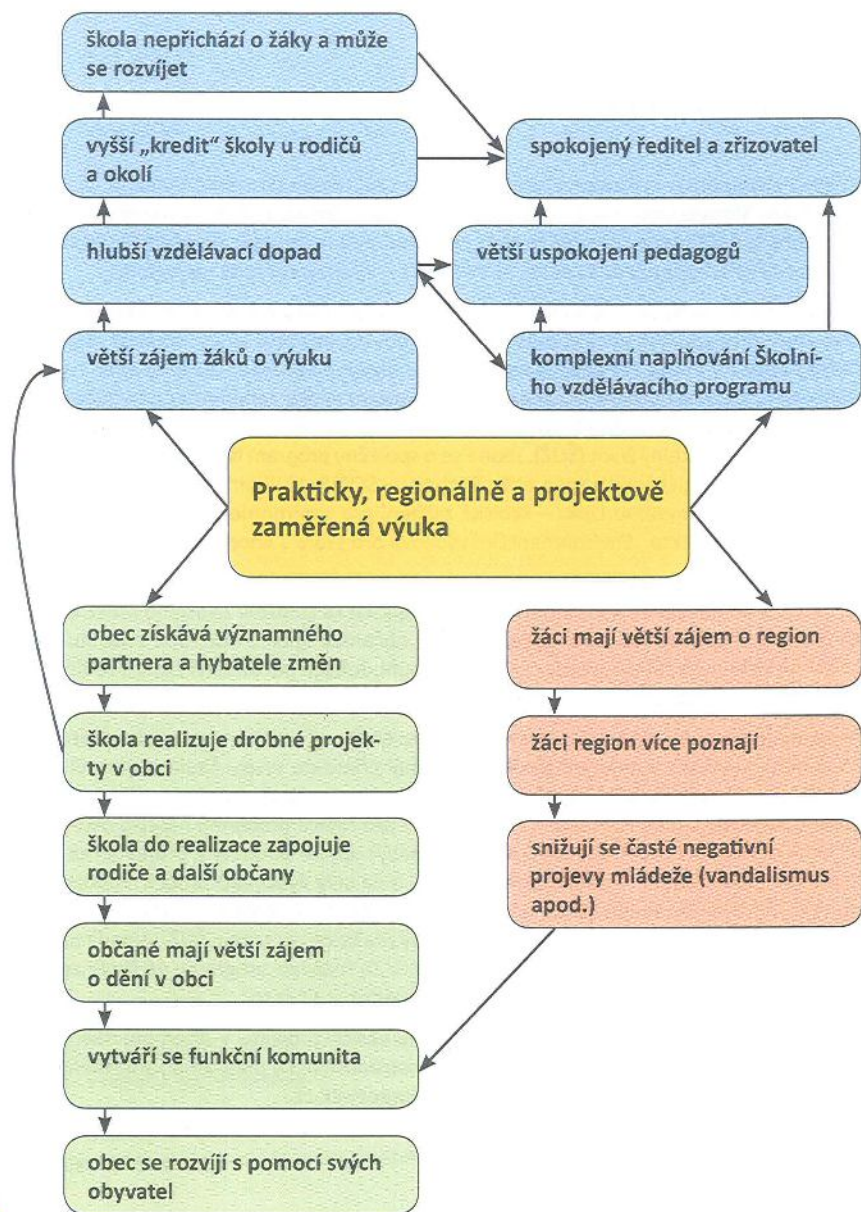
Základní funkcí školy je vzdělávání. Škola však není izolovaný ostrov, je to významný člen komunity, součást obce či města, nositel inovací, iniciátor změn, součást reálného života... V současné době existuje hned několik programů, které navazují na Rámcový vzdělávací program a snaží se o komplexní výuku zaměřenou na většinu vzdělávacích oblastí a rozvoj klíčových kompetencí žáka. Jedním z těchto programů je i Škola pro udržitelný život (ŠUŽ). Jedná se o společný program Nadace Partnerství a Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER. V Jihomoravském kraji je koordinátorem programu Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání, díky realizaci projektu „Environmentální výchova pro školy v Jihomoravském kraji“.

Hlavním posláním programu je vzdělávání v oblasti komunitního plánování a zapojení žáků a veřejnosti do konkrétních akcí směřujících ke zlepšení životního prostředí. Pomocí programu tak podněcujeme rozvoj občanské společnosti, účast občanů i žáků ve veřejných záležitostech, vytváření dlouhodobých partnerství školy s rodiči a místními organizacemi.

Program je postaven na myšlence místně zakotveného učení. Komunitní plánování i konkrétní realizace vybraných projektů vstupují přímo do výuky. Škola se tím orientuje na praktickou výuku a potřeby skutečného života, do výuky přirozeným způsobem zahrnuje rozvoj kompetencí potřebných pro řešení problémů našeho okolí, a tím i současného světa. Zdánlivě drobné a nevýznamné podněty a projekty realizované v komunitním okolí školy mají na žáky a na celý vyučovací proces hluboký dopad. I když je následující schéma velmi zjednodušené, neúplné a obsahuje drobnou příchut' nadsázky, vystihuje vybrané dopady realizace programu ŠUŽ. Vypadá to trochu jako pohádka či báje. Věřte však, že není. Za realizací programu ve škole se sice skrývá obrovské množství práce, ovšem výsledek stojí za to.

V této brožurce najdete příklady realizací konkrétních projektů v Jihomoravském kraji, kontakty na školy a zodpovědné osoby. Více informací o programu samotném a možnostech zapojení naleznete na www.skolaprozivot.cz.

Zdeňka Jičínská

Školy zapojené do programu Škola pro udržitelný život v Jihomoravském kraji

Oficiální celostátní síť škol zapojených do programu ŠUŽ je organizována od roku 2010. Podmínkou zapojení školy do programu je absolvování vzdělávacího kurzu, vypracování vize udržitelného rozvoje obce či její části a zpracování návrhu konkrétního projektu (více informací na www.skolaprozivot.cz).

V roce 2010 v našem kraji úspěšně ukončili vzdělávací kurz zástupci těchto škol:

ZŠ a MŠ Kravsko (Simona Jakešová)

Návrh a realizace projektu „Ze sportoviště na dětské hřiště“, zaměřeného na úpravu prostoru u školy

ZŠ Moravské Prusy (Olga Hillová)

Návrh a realizace projektu „Setkávání pod smrkem“ (popsán na str. 20)

ZŠ Rousínov (Hana Pivečková)

Návrh projektu „TyMyJáNová zahrada“, zaměřeného na založení přírodní školní zahrady

SOŠ a SOU – Masarykova škola práce, Letovice (Hana Němcová)

Návrh projektu „Místo k posezení“, zaměřeného na vybudování relaxačních a informačních míst s posezením u školy

V roce 2011 v našem kraji úspěšně ukončili vzdělávací kurz zástupci těchto škol:

Gymnázium T. G. Masaryka, Hustopeče (Věra Komoňová)

Návrh projektu „Vysaď si svůj strom“, zaměřeného na výsadbu zeleně v blízkosti školy

ZŠ a MŠ Ostrov u Macochy (Karel Hasoň)

Návrh a realizace projektu „Vybudování arboreta jako místa k praktické výuce a odpočinku pro žáky a veřejnost“ (popsán na str. 22)

ZŠ Újezd u Brna (Jitka Bublová)

Návrh a realizace projektu „Naše zahrada pro všechny“ (popsán na str. 24)

SOŠ a SOU Hustopeče (Renata Kučerová)

Návrh a realizace projektu „Obnovení historické památky Homolí kopec a vybudování přírodního odpočívadla a tabule informující o historii místa“ (popsán na str. 26)

SOŠ ochrany osob a majetku, Brno (Eva Hrobařová)

Návrh a realizace projektu „I my budeme potřebovat pomoc aneb zlepšení kvality života seniorů“ (popsán na str. 28)

- ZŠ a MŠ Rájec – Jestřebí** (Jaroslava Dobešová)
Návrh a realizace projektu „Návrat ráje“ (*popsán na str. 30*)
- ZŠ Tučapy** (Anna Bednaříková)
Návrh projektu „Vybudování hřiště s venkovním pingpongovým stolem“, zaměřeného na vybudování místa k trávení volného času dětí a mládeže v obci
- ZŠ Tvarožná** (Ladislav Majer)
Návrh a realizace projektu „Babi, dědo, pojďte s námi do školy“ (*popsán na str. 32*)
- Waldorfská ZŠ a MŠ, Brno** (Lucie Šperková)
Návrh a realizace projektu „Kompostišťe“, realizovaného jako součást rozsáhlého školního projektu „Zahrada jako otevřená přírodní učebna pro žáky, rodiče, spolupracující organizace a veřejnost“ (*popsán na str. 34*)

V dřívějších letech se do programu v Jihomoravském kraji zapojily tyto školy:

- SŠ Polytechnická, Brno** (Petr Duchek)
Návrh projektu „Zajištění nádob na separaci tří složek odpadu ve škole“
- ZŠ Újezd u Brna** (Jitka Bublová)
Návrh projektu zaměřeného na obnovu školní zahrady
- ZŠ Rosice** (Jaroslava Kroupová)
Návrh a realizace projektu „Naučná stezka, instalace herních prvků na školní zahradě“, spojeného i s vybudováním venkovního výukového prostoru
- ZŠ Horní, Brno** (Alena Vašíčková)
Návrh projektu „Společně si pomůžeme a odpady přemůžeme!“
- ZŠ Ostrovačice** (Irena Matušková)
Návrh a realizace projektu „Chceme za školu“, zaměřeného na vybudování venkovního posezení využívaného pro venkovní výuku a konání akcí pro veřejnost
- Purkyňovo gymnázium Strážnice** (Jan W. Jongepier)
Návrh a realizace projektu „Sběr vybitých baterií a osvěta“
- Waldorfská ZŠ a MŠ, Brno** (Tomáš Václavík)
Návrh a realizace projektu „Biopotraviny do Waldorfské školy Brno“, spojeného i se založením přírodní zahrady u školy
- ZŠ Kotlářská** (Miroslava Schwabová)
Návrh projektu „Co si vybuduješ vlastníma rukama, to nezničíš“, zaměřeného na rekultivaci vnitrobloku školy

Setkávání pod smrkem

Škola: ZŠ Moravské Prusy

Kontaktní údaje: Moravské Prusy 175, 682 01, www.zsprusy.cz

Zodpovědný pedagog: Mgr. Olga Hillová

Téma projektu: Veřejná prostranství

Stručná anotace: Projekt byl zaměřen na otevření školní předzahrádky, původně uzavřené plotem. Tím se výrazně zvětšil prostor před školou využívaný veřejností při společenských akcích. Především se však vyřešilo bezpečnější čekání žáků na autobus, který zastavuje přímo před školou. Prostor využívají i rodiče dětí mateřské školy, která sídlí ve stejné budově. Protože škola stojí v centru obce, instalovaný mobiliář poskytuje příjemné místo k odpočinku a setkávání obyvatel i návštěvníků obce.

Celkový rozpočet projektu: 143 017 Kč

Z toho grantové zdroje: 60 000 Kč

Výsledek projektu: Odstranění plotu a betonového soklu, vydláždění části prostoru, výsadba a úprava zeleně na prostranství, umístění odpadkového koše, informační vitríny a speciálních laviček.

Zapojení komunitního plánování do výuky: Společné debaty a plánování změn v okolí školy, konkrétně prostoru před školou.

Popis vybrané aktivity: Výtvarné ztvárnění vlastní představy o využití a přetvoření prostoru před školou, společné debaty a výběr umístěných prvků, výstava výkresů na chodbě školy.

Zapojení realizace projektu do výuky: Poznávací vycházky, určování stromů a keřů podle klíče, výtvarné činnosti týkající se stromů, společné přemýšlení a debaty o změnách v okolí a možnostech zapojení – představení návrhů rodičům, péče o rostliny, společné přetváření prostoru.

Popis vybrané aktivity: Aktivitu jsme nazvali „Kdo pozná, k čemu je budka“. Využili jsme „polotovar“ hmyzího domečku (ze semináře EVVO). Vystavili jsme ho na chodbě školy, ukázali žákům v hodině i rodičům na třídní schůzce. Všichni mohli tipovat, co by to mohlo být. Byly různé nápady – od zarážky dveří až po nedokončenou budku pro špačka. Na dalším setkání (výtvarné odpoledne pro veřejnost) jsme domeček společně dokončili a v červnu při slavnostním otevření předzahrádky instalovali na strom. Po prázdninách už žáci zjistili, že domeček hmyz „obhlídí“ a zkusí zabydlet.

Inspirace a typy: Pro realizaci projektu v menších obcích je velmi výhodné zapojení různých organizací z okolí, například dobrovolných hasičů. Nám pomohli s odstraněním a odvozem starého plotu okolo prostoru předzahrádky. Velkým dílem pomohli i rodiče žáků školy – při brigádách, přípravách občerstvení apod.

Na co jsme obzvlášť hrdí: Jsme rádi, že celá obec s námi přípravu i realizaci projektu prožívala a aktivně se všech fází zúčastňovala. Zastupitelé obce měli zájem o seznámení s projektem, jeho plánováním i průběhem. Rodiče velmi ochotně pomáhali. Ne vždycky nám přálo počasí, i přesto jsme během brigád a výuky prostor společnými silami výrazně změnili. Po Vánocích jsme uspořádali Tříkrálové pískání v prostoru předzahrádky, kterého se zúčastnil velký počet rodičů dětí MŠ a žáků ZŠ i ostatních obyvatel obce. Dodnes všichni velmi pozitivně hodnotí, jak předzahrádka zkrášlila prostranství před školou, a tím i prostředí obce.

Plánované navazující aktivity: Prostor je každodenně využíván žáky při čekání na autobus a dále při pravidelných akcích pro veřejnost. Protože výsledky projektu se zamlouvají veřejnosti i vedení obce, řešíme možnosti úprav dalších prostranství v okolí školy. V samotném prostoru žáci umístili informační cedulky k jednotlivým druhům keřů a prostor je využíván ve výtvarné výchově i v jiných předmětech. O předzahrádku dále společně pečujeme.

Slavnostní otevření prostoru původní předzahrádky školy

I my budeme potřebovat pomoc aneb Zlepšení kvality života seniorů

Škola: SOŠ ochrany osob a majetku Brno

Kontaktní údaje: Zoubkova 20, Brno, 634 00, www.sosoom-brno.cz

Zodpovědný pedagog: Mgr. Eva Hrobařová, Mgr. Roman Grmela, Ph.D.

Téma projektu: Spolupráce se seniory

Stručná anotace: Projekt byl zaměřený na sociální interakci seniorů a mládeže, na navázání osobního kontaktu žáků školy s klienty Domova pro seniory Koniklecová, předání školních poznatků a dovedností z oblasti první pomoci a praktické provádění zdravotního cvičení se seniory.

Celkový rozpočet projektu: 35 000 Kč

Z toho grantové zdroje: 35 000 Kč

Výsledek projektu: Vytvoření podkladů a pozvámek, nákup pomůcek a realizace čtyř setkání s klienty domova pro seniory.

Zapojení komunitního plánování do výuky: Sestavení plánu spolupráce s blízkým Domovem pro seniory Koniklecová.

Popis vybrané aktivity: Žáci sestavili návrh setkání se seniory a jejich konkrétní naplně, která zahrnovala praktické ukázky, cvičení a přednášky navazující na školní výuku a specializaci této střední školy (prevence kriminality, první pomoc, cvičení pro seniory apod).

Zapojení realizace projektu do výuky: Propagace projektu, domluva spolupráce s domovem pro seniory, příprava podkladů pro realizaci cyklu konkrétně zaměřených setkání, osobní pozvání, příprava občerstvení, nákup rehabilitačních pomůcek a dalšího materiálu potřebného pro realizaci setkání, samotná realizace čtyř setkání.

Popis vybrané aktivity: Žáci modifikovali cvičení naučená během hodin tělesné výchovy do cvičení vhodných pro seniory. Vytvořili také seznam pomůcek potřebných pro tato cvičení. Jednotlivé protahovací a rehabilitační cviky uspořádali do ucelených sestav. Dále v domově pro seniory realizovali sportovní den. Příprava na tento den obsahovala vytvoření pozvámek a osobní pozvání klientů, přípravu a zajištění jednotlivých sportovně-dovednostních stanovišť, přípravu občerstvení a medailí.

Inspirace a tipy: Náš projekt byl motivován zvyšující se kritikou vztahů mnohých mladých lidí ke stáří, odůvodňovanou nedostatkem času, který děti a mládež se starší generací v rodinách sdílejí. Na základě našich zkušeností bychom doporučovali zaměřit se na sociální vztahy mezi lidmi, jež jsou v současné době velmi opomíjeny. Neměli bychom se předem zaleknout neviditelných hmotných výsledků.

Na co jsme obzvlášť hrdí: Velmi mile nás překvapilo, jak aktivně se naši studenti do projektu zapojili. Nebylo jim na obtíž starat se o lidi s různými handicapy. Navazovali vztahy se seniory, zajímali se o jejich život a ochotně jim pomáhali (dovoz a odvoz seniorů na vozíčku, doprovod na pokoje, pomoc při každodenních činnostech atd.), a to vše ve svém volném čase. Velmi potěšující byla pozitivní odezva z řad klientů domova i jeho vedení. Posledního setkání se zúčastnila i paní starostka Drápalová, která nám přislíbila eventuální spoluúčast při případném pokračování projektu.

Plánované navazující aktivity: Rádi bychom požádali o další grant a věnovali se sociálním vztahům seniorů a mládeže se zaměřením na témata našich ŠVP (páchání protispolečenské činnosti na seniorech, seznamování seniorů s určitými nestandardními situacemi), na cvičení jednoduchých modelových situací a na ukázky sebeobraných situací vhodných pro seniory. Rádi bychom pokračovali v nácviu dalších psychomotorických cvičení a her, které prokazatelně napomáhají seniorům při zvládnání běžných denních úkonů, napomáhají ke zlepšení jejich soběstačnosti (např. při zapínání knoflíků, oblékání, zavazování tkaniček, konzumaci jídla, používání drobných předmětů denní potřeby apod.), a současně tak přispívají ke zlepšení kvality života seniorů. Pokud by se nám nezdařilo získat další finanční podporu, rádi bychom i v tomto případě nabídli pomoc domovu při organizování a zajišťování podzimního sportovního dne.

Náplň jednoho ze setkání – udržení rovnováhy a další motorická cvičení

Škola pro udržitelný život

Škola v regionu, region ve škole

Editorka: Zdeňka Jičínská

Redaktorka: Lucie Krejčí

Fotografie: archivy škol a Lipky

Plánky zahrady: Dana Václavíková

Grafická úprava: Miroslav Švejda

Vydala Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání

Lipová 20, Brno, www.lipka.cz

Brno 2012

První vydání

40 stran

Tisk: ARTAX, a. s., Žabovřeská 16, Brno

Vytištěno na recyklovaném papíře.

